

HAK-İŞ KONFEDERASYONU

**II. RAPOR
HAK-İŞ KONFEDERASYONU
ULUSAL ve ULUSLARARASI BOYUTUYLA
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ
MAYIS 2020- MAYIS 2021 DÖNEMİ
GÜNCELLENMİŞ RAPORU**

MAYIS 2021, Ankara

II. RAPOR
HAK-İŞ KONFEDERASYONU
ULUSAL ve ULUSLARARASI BOYUTUYLA
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ
MAYIS 2020- MAYIS 2021 DÖNEMİ
GÜNCELLENMİŞ RAPORU

GİRİŞ

HAK-İŞ olarak, iş sağlığı ve güvenliğini temel insan hakkı olarak görmekteyiz. Bu çerçevede iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin konuları bir rapor haline getirerek, resmi makamlar, üyesi olduğumuz uluslararası sivil toplum kuruluşları ve kamuoyu ile de düzenli olarak paylaşmaktayız.

Konfederasyonumuz; 11 Mayıs 2020 tarihinde “*COVID-19 salgını sürecinde İş Sağlığı ve Güvenliği*” raporumuzun ilkinin yayınlamıştır. İkinci raporumuz olan “*Ulusal ve Uluslararası Boyutuyla İş Sağlığı ve Güvenliği*” Raporumuzda ise birçok farklı konuda görüş ve önerilerimizi sunmuş bulunmaktayız.

HAK-İŞ olarak, günümüzde hala geçerli olan “Yeni kaza yoktur, tekrar eden kaza vardır.” cümlesinden hareketle iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenabilir olduğunu düşünmekteyiz. Yaşanan iş kazası ve meslek hastalıkları, emekçiler başta olmak üzere, ailesine, işverene ve tüm topluma maddi ve manevi anlamda büyük kayıplara neden olmaktadır. Bu nedenle önleyici tedbirlere ağırlık vermek öncelikli amaç olmalıdır.

Konfederasyonumuz, çalışma hayatının tüm sorunlarına ilişkin Genel Kurul Kararları, ilke ve prensipleri çerçevesinde araştırma-geliştirme faaliyetlerine önem vermektedir. Bu bağlamda, çalışma hayatı ve ülke gündemine ilişkin inceleme, rapor gibi çalışmalarını her geçen gün artırmaktadır.

Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını ülkemizde ilk kez Mart 2020 tarihinde görülmeye başlamıştır. Salgının ilk dönemlerinden itibaren hükümetimiz öncülüğünde ve devletimizin tüm kurumlarının büyük mücadelesiyle hem çalışma hayatını hem de toplumsal hayatı yakından ilgilendiren birçok tedbir ve politika hayata geçirilmiştir.

Ülkemizde, COVID-19 salgının önlenmesi ve etkilerinin azaltılması amacıyla, devletimizin tüm kurumları ve milletimiz omuz omuza mücadele vermiştir. Devletimiz bu süreçte, milletimize, çalışanlarımıza ve işverenlerimize yönelik çeşitli ekonomik ve sosyal tedbirler almış, nakdi ve maddi destekler vermiş ve vermeye devam etmektedir.

HAK-İŞ olarak; COVID-19’un ilgili yönetmelik kapsamında bulaşıcı hastalıklar listesine eklenmesini ve tüm çalışanlar için iş kazası ve meslek hastalığı olarak değerlendirilmesini talep etmekteyiz.

Yaşanan bu zorlu süreç; çalışma hayatı için iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin olmazsa olmaz olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Bu sebeple HAK-İŞ olarak, çalışanların ruhsal ve bedensel iyiliğinin sağlanabilmesi için, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanmasının bir gereklilik olduğunun tekrar altını çizmek isteriz.

HAK-İŞ olarak bu süreçte, İSG tedbirlerinin önemini ortaya koymak için oluşturduğumuz değerlendirmelerimizi düzenli olarak kamuoyu ile paylaşmaktayız. Sürece ilişkin atılacak her adımın 6331 sayılı Kanunun uygulamasında yaşanan sorunların çözümüne yönelik düzenlemelere vesile olacağına inanmaktayız.

HAK-İŞ olarak, iş kazalarının yaşanmadığı, güvenli ve güvenilir koşulların sağlandığı bir çalışma hayatının tüm paydaşların ortak amacı olması gerektiğine inanıyoruz. Bu amaca ulaşmak için işçi-işveren devlet olmak üzere tüm tarafların birlikte ve ortak akılla hareket etmeleri önemlidir.

Ayrıca İSG ile ilgili gelişmelerin, kontrol altında ilerleyebilmesi, denetim ve değerlendirmelerin ortaya konması için, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konsey üyelerinin bir araya gelmesi gerektiğine inanmaktayız.

Dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan COVID-19 salgınıyla mücadele konusunda Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının koordinasyonu ile yürütülen erken, ivedi ve son derece önemli tedbirler için 710 bini aşkın işçi adına bir kez daha teşekkürlerimizi sunmaktayız.

Bu çerçevede Konfederasyonumuzun, ulusal ve uluslararası boyutuyla iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin görüş ve önerilerimizi içeren **ikinci raporumuzu** yayınlamaktayız.

Rapor kapsamında aşağıdaki konulara yer verilmiştir:

- A. COVID-19 tüm emekçiler için iş kazası ve meslek hastalığı olarak değerlendirilmelidir.
- B. COVID-19'un uluslararası alanda iş kazası ve meslek hastalığı yönünden değerlendirilmesine ilişkin yürütülen çalışmalar ülkemiz çalışma hayatı için değerlendirilmelidir.
- C. Sendikal örgütlenme teşvik edilmelidir.
- D. COVID-19 salgını ile mücadele kapsamında güncel ekonomik ve sosyal politikalar oluşturulmalıdır.
- E. HAK-İŞ olarak, Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC), Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) gibi uluslararası sendika konfederasyonlarının iş sağlığı ve güvenliği komitelerinde etkin olarak yer almaktayız.
- F. Ülkemizde, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin güncel istatistiklere ulaşamamaktadır.
- G. Meslek hastalıklarının tespit ve bildirimine ilişkin düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.
- H. Her işyeri ve her çalışan için iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri sağlanmalıdır.

- İ.** Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nin çalışmalarına devam etmelidir.
- J.** Mesleki yeterlilik ve belgelendirme süreçleri, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişimine ve istihdamda kalıcılığın sağlanmasına katkı sunmaktadır.

1. COVID-19 TÜM EMEKÇİLER İÇİN İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI OLARAK DEĞERLENDİRİLMELİDİR.

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının, çalışma hayatına etkilerinden birisi de iş sağlığı ve güvenliği yönündendir. Bu salgın sürecinde bir kez daha İş Sağlığı ve Güvenliği tedbirlerinin yerinde ve zamanında uygulanmasının önemi görülmüştür. HAK-İŞ olarak, salgınla mücadele kapsamında hükümetimizin, devletimizin çalışma hayatına ilişkin uyguladığı politikaların son derece kıymetli olduğunu belirtmek isteriz.

COVID-19'un meslek hastalığı olarak sayılması hususu birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de belirsiz bir durumdadır. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının 07.05.2020 tarihinde yayınlamış olduğu 2020/12 sayılı Genelge de, "*COVID-19 virüsünün bulaşıcı bir hastalık olduğu dikkate alındığında, söz konusu salgına maruz kalan ve sağlık hizmet sunucularına müracaat eden sigortalılara hastalık kapsamında provizyon alınması gerekmektedir.*" şeklinde yayınlayarak, yaşanan ve yaşanacak vakaların "*iş kazası veya meslek hastalığı*" olarak kabul edilmeyeceğine karar verilmiştir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun da iş kazası "*işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hale getiren olayı ifade eder.*" şeklinde tanımlanmıştır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 14. maddesine göre de meslek hastalığı "*sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri*" olarak tanımlanmıştır.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin işçinin Ukrayna'ya gönderilen seferde domuz gribi bulaşması sonucu daha sonra vefatın gerçekleştiği olayda iş kazası kararı alması, COVID-19 hastalığının çalışma ortamının koşullarından dolayı yaşanması durumunda iş kazası sayılması açıdan emsal teşkil edecektir.

Sağlık Bakanlığı ve SGK tarafından yayınlanan genelge ile sağlık çalışanlarından görevlerini yapmakta iken, görevlerinin çeşitli sebep ve tesiri ile COVID-19 tanısı ile tedavi alıp tedavi sonucu SGK Sağlık Kurulunca "malul" olduğuna karar verilenler ile hayatlarını kaybedenler açısından vazife malullüğü ve meslek hastalığı olarak kabul edileceğine karar verilmiştir.

Konfederasyon olarak verilen kararın son derece önemli bir adım olarak görmekteyiz. Önümüzdeki süreçte çalışmanın kapsamının genişletilerek statü ayırımı olmaksızın tüm çalışanların için uygulanması gerekmektedir.

Aynı şekilde sağlık çalışanları bakımından sigortalı, COVID-19 kaynaklı ruhsal ve bedensel bir zarara uğrarsa da meslek hastalığı kapsamında değerlendirilmelidir.

Konfederasyon olarak, sigortalının işyerinde bulunduğu sırada virüse yakalanması durumunun hiç şüphesiz iş kazası olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Sigortalının, işverenin vermiş olduğu emir ve talimatları yerine getirirken, görevli olarak başka bir yere gönderildiği veya işe ulaşım sağladığı esnada, emziren kadın sigortalının süt izni süresinde gidiş gelişindeki gibi pek çok durumda korona virüse yakalanması halinde iş kazası olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Mevzuatımızda meslek hastalıkları sınıflandırılması içinde “bulaşıcı hastalıklar” kategorisine de HIV, Hepatit B, Tüberküloz ve SARS gibi bulaşıcı hastalıklar listede yer verilmiştir. Konfederasyon olarak COVID-19’un virüsünün de HIV, Hepatit B, Tüberküloz gibi bulaşıcı bir hastalık olduğunu ve Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranları Tespit İşlemleri Yönetmeliği kapsamındaki hastalıklar listesine eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Bununla birlikte iş kazası veya meslek hastalığı değerlendirilmesi hususunda Filyasyon (saha incelemesi) çalışmalarının katkı sunacağı kanaatindeyiz. Filyasyon hastalığın nedeninin ve etkenin belirlenmesine yönelik çalışma yapılması veya temaslılar dahil koruma ve kontrol önlemlerinin alınmasıdır. Filyasyon çalışmaları işverenin sorumluluğunun doğması bakımından nedensellik bağının tespitine yardımcı olacaktır. Filyasyon ekiplerinde hazırlanan raporlarında işyerinde çalışan bir işçinin COVID-19 ile temaslı olmasının saptanmasına rağmen işveren aynı işyerinde gerekli önlemleri almıyorsa kusurlu harekette bulunması söz konusu olacaktır. Bu açıdan başta bakanlık müfettişleri tarafından gerçekleştirilecek önleyici denetim ve idari uygulamaları olmak üzere, filyasyon ekiplerinde yapılacak araştırma çalışmaları sonucunda ortaya çıkan raporların Sosyal Güvenlik Kurumu Yüksek Sağlık Kurulu ile paylaşılması hastalığın iş kazası veya meslek hastalığı/vazife malullüğü hususunda değerlendirilmesine katkı sunacaktır.

HAK-İŞ olarak, COVID-19 salgınıyla mücadele sürecinde, yaşanan veya yaşanacak olan vakaların geniş kapsamlı olarak ele alınmasını ve hastalık sürecine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili müfettişleri aracılığıyla inceleme ve değerlendirmelerde bulunulması sonucunda bu kararların alınması gerektiğini düşünmekteyiz.

2. COVID-19'UN ULUSLARARASI ALANDA İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR ÜLKEMİZ ÇALIŞMA HAYATI İÇİN DE DEĞERLENDİRMELİDİR.

Uluslararası alandaki uygulamaları inceleyecek olursak, COVID-19 hastalığının “iş kazası ve meslek hastalığı” kapsamına alınması hakkında birçok görüş mevcuttur.

- HAK-İŞ'in hem yönetiminde bulunduğu hem de üyesi olduğu ITUC (*Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu*) ve Küresel Sendikal Ortakları tarafından, 28 Nisan 2020 Uluslararası İşçi Anma Günü'nde yayınlanan ortak bildiri; çalışanların daha güçlü iş sağlığı ve güvenliği, tazminat ve tıbbi bakıma erişimin sağlanması için COVID-19'un meslek hastalığı olarak tanınmasına ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.
- Ayrıca ITUC, bu duyurusunda “*Hükümetler işle ilgili vakaların raporlanmasını ve kaydedilmesini talep etmeli ve işle ilgili COVID-19 hastaları ve etkilenen aileleri için tam tıbbi bakım ve tazminat ödemeleri yapılmalıdır*” şeklinde bir ifadeye yer vermiştir.
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun 15 Haziran 2020 tarihinde yayınlamış olduğu COVID-19 Küresel Salgın Ortamında İşe Sağlıklı ve Güvenli Dönüş Politika Bilgi notunda, COVID-19'u salgınının çalışanlar için hastalık ya da meslek hastalığı statüsünde değerlendirilmesinde ulusal hukukun belirleyici olduğu ifade edilmektedir.

ILO'nun 1964 tarihli ve 121 No'lu İş Kazası Yardımları Sözleşmesi'ne göre;

- Bulaşıcı hastalıklar, sağlık veya laboratuvar işi veya hastalığa yakalanma riski taşıyan diğer işler gibi özellikle bulaşma riski taşıyan mesleklerde meslek hastalığı olarak değerlendirilebilmektedir.

ILO'nun 2002 tarihli ve 194 No'lu Meslek Hastalıkları Listesi Tavsiye Kararı'na göre;

- Çalışma ortamının sebep olduğu ve listede yer almayan hastalıklardan iş faaliyetlerinden kaynaklanan maruziyet ile çalışanın yakalandığı hastalıklar arasında doğrudan bir ilişki bilimsel olarak kurulduğunda veya ulusal koşul ve uygulamaya uygun yöntemler ile belirlendiği zaman meslek hastalığı olarak değerlendirilebilmektedir.
- Bununla birlikte Amerika (New York), Çekya, Danimarka, Estonya, Güney Afrika, Güney Kore Cumhuriyeti, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada (Bazı Eyaletleri), Slovakya Cumhuriyeti, Fransa, Belçika, Malezya, belirli koşulları dikkate alarak, COVID-19'u meslek hastalığı olarak tanımlamışlardır.

Aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü (WHO), mesleki risklere maruz kalması sonucunda hastalığa yakalanan bir sağlık çalışanı için bu durumun meslek hastalığı olarak değerlendirilebileceği şeklinde bir bildiri yayınlamıştır.

COVID-19 salgını sürecinde, çalışanlar içinde kesin ve şüpheli vakaların detaylı olarak değerlendirilmesi, virüsün işyerlerinde nasıl yayıldığını analiz edilmesi ve önleyici, koruyucu önlemlerdeki eksiklikleri tespit edilerek ve düzenleyici tedbirleri hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

Bu kapsamda HAK-İŞ olarak, COVID-19 salgınının çalışma hayatına etkilerini izleyebilmek ve sürece ilişkin değerlendirme ve tespitlerde bulunabilmek için; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının öncülüğünde Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konsey'ine bağlı olarak çalışmalarını yürütecek bir izleme komitesinin kurulmasının bir gereklilik olduğunu düşünmekteyiz.

3. SENDİKAL ÖRGÜTLENME TEŞVİK EDİLMELİDİR.

HAK-İŞ olarak, iş kazalarının yaşanmadığı, güvenli ve güvenilir koşulların sağlandığı bir çalışma hayatının tüm paydaşların ortak amacı olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu amaca ulaşmak için işçi, işveren ve devlet olmak üzere tüm tarafların birlikte ve ortak akılla hareket etmeleri önemlidir. Konfederasyonumuz ve üye sendikalarımız bünyesinde; proje ve eğitim faaliyetleri ile işyeri temsilcilerinin ve üyelerimizin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin konularda bilgilendirilmeye yönelik olarak çalışmalar gerçekleştirilmekteyiz.

Sendikal örgütlenmenin, işyerlerinde iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önleme, farkındalık oluşturma ve gerekli denetimleri sağlayabilme açısından rolü ve öneminin büyük olduğunu biliyoruz. Özellikle ölümlü iş kazalarının örgütlü işyerlerinde %1 oranına kadar düştüğünü biliyoruz.

Koronavirüs salgını ile mücadele sürecinde de; üye sendikalarımızın yetkili oldukları tüm işyerlerinde gerekli önlemlerin alınması ve çalışanların bilgilendirmesi hususunda yapılan faaliyetleri yakından takip etmekteyiz. Örgütlü işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maksimum düzeyde uygulandığını ve KOVID-19'a yakalanma oranlarının düşük olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle çalışanlar ve işverenler için sendikal örgütlenmenin teşvik edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Sendikal örgütlenmenin, iş kazalarını önleme konusunda en önemli mekanizmalardan biri olduğunu geçen sene Temmuz ayı başında yaşanan elim kazada tekrar görmüş bulunmaktayız. Temmuz ayında, Sakarya'nın Hendek ilçesindeki yaşanan patlamanın ardından, havai fişek fabrikasına ait patlayıcıların, kontrollü şekilde imha edilmesi amacıyla araçtan indirildiği esnada yeni bir patlama daha meydana gelmiştir.

Havai fişek fabrikasında gerçekleşen ve yedi kişinin ölümüyle sonuçlanan patlamanın ardından, yaşanan acı olay, hepimiz için bir kazadan çok daha fazlasını ifade etmelidir. Tehlikeli maddelerin neden olduğu endüstriyel kazalar; başta o tesiste çalışanlar olmak üzere toplum ve çevre için önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin önlemlerin alınıp alınmadığına ilişkin bu ve buna benzer konuların araştırılmasını ve soruşturma sonucuna göre ihmali olanlara gerekli yaptırımların uygulanmasını talep etmekteyiz.

İnsan hayatı her şeyin üstündedir. HAK-İş olarak, bu ve buna benzer üzücü kazaların yaşanmaması için daha dikkatli olunması, işyerlerindeki iş sağlığı ve güvenliği önlemleri konusunda gerekli tedbirlerin mutlaka alınması gerektiğine inanmaktayız. İnsan hayatına mal olan bu kazanın nedenleri iyi araştırılmalı, kazanın teknik bir arızadan mı yoksa ihmalden mi kaynaklandığı tespit edilmelidir. Bir işyerindeki tedbirsizlik, denetimsizlik ve ihmalin faturasını ise emeğiyle geçinen işçiler dememelidir.

Türkiye’de son 20 yıl içinde iş sağlığı ve güvenliği alanında Avrupa düzeyinde önemli bir başarı sağlayarak yasal düzenlemeleri hayata geçirmemize rağmen halen çalışma hayatının en önemli gündem maddelerinden birini, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının oluşturmaya devam ettiğini görmekteyiz. Yaşanan iş kazalarının yüzde 98’inin önlenebilir kazalar olmasına rağmen, neredeyse her gün, koruyucu önlemlerin alınmadığı ya da ihmal edildiği işyerlerinde ortaya çıkan ‘kazalar’ sonucunda işçiler hayatını kaybetmekte ya da sakat kalmaktadırlar.

İşyerlerinde gerekli önlemler alınmadığı, denetim zaafi giderilmediği, cezalar caydırıcı olmadığı sürece iş kazası ve meslek hastalığını önlemede istenilen dzeyele ulaşılamayacaktır.

HAK-İş olarak, işyerlerinde İSG kurullarının yapısının yeniden ele alınarak, sendika temsilcilerinin, sendikalı bir işyeri değilse de işçi temsilcilerinin kurullarda aktif olarak yer alması gerektiği düşünmekteyiz. İSG kurullarının işleyişinde, sendika temsilcilerinin veya işçi temsilcilerinin aktif olarak katılımını destekleyici ve teşvik edici değişimlere ihtiyaç vardır.

AB ye ülkelerinde yapılan araştırmalara göre; sendikalı işyerlerindeki İSG kurullarının, sendikasız işyerlerine göre daha etkin çalıştığına dair anlamlı bir veri bulunmasa da İSG uzmanlarının çoğunluğu (%75,5’e yakını) sendikaların işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliğinin sağlanması bakımından yararlı olduğunu ifade etmektedirler.

Bu sebeple işyerlerinde, işçi temsilcilerinin veya sendika temsilcilerinin İSG kurullarına ve iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerine katılımı desteklenmelidir.

HAK-İş olarak, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi konusunda sendikaların önemine inanıyoruz. Sendikal rgtlenme faaliyetlerinin desteklenmesi, toplu iş sözleşmesi hakkının kullanılması; örgütlü çalışan sayısının artmasının, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilinç düzeyinin de artmasına doğrudan etki sağlayacağını düşünmekteyiz.

İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin olarak toplumsal bir bilinç çalışması yapılarak, tüm toplumda davranış değişimi odaklı faaliyetler düzenlemelidir. Özellikle iş sağlığı ve

güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması ve kamuoyunda farkındalığın oluşturulması için iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin desteklenmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bununla birlikte sendikal örgütlenmenin de iş sağlığı ve güvenliği kültürü ile orantılı olarak artacağını düşünmekteyiz.

4. COVID-19 SALGINI İLE MÜCADELE SÜRECİNİN ÇALIŞMA HAYATINA ETKİLERİNE İLİŞKİN GÜNCEL EKONOMİK VE SOSYAL POLİTİKALAR OLUŞTURULMAYA DEVAM EDİLMELİDİR.

Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2021 yılı Şubat ayından bir önceki aya göre 250 bin kişi artarak 4 milyon 236 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı ise 0,7 puanlık artış ile %13,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,3 puanlık artışla %26,1, istihdam oranı ise 6,0 puan azalarak %28,2 olmuştur.

COVID-19 salgınının ülkelerin işsizlik rakamlarına etkisini gösteren tabloya göre;

ÜLKE	ŞUBAT 2020 (%)	MART 2020 (%)	NİSAN 2020 (%)	MART 2021 (%)
ABD	3.5	4.4	14.7	6
YUNANİSTAN	16.1	14.4	15.8	16,2
TÜRKİYE	13.6	13,2	12.8	13,4 (Nisan 2021)
AVUSTURYA	8.1	12.2	11.5	9,04
İTALYA	9.7	8.4	7.8	10,03
FRANSA	8.1	7.8	7.8	8(Şubat 2021)
ÇİN	6.2	5.9	6	5,03
ALMANYA	5	5	6.3	6,02
B. KRALLIK	4	3,9	3.9	5

Yukardaki tabloda da belirtildiği üzere çoğu ülkede işsizlik oranlarında düşüş gözlemlenmiştir. İşsizlik oranlarındaki düşüşün sadece aktif olarak iş arayanların işsizlik oranına dahil edilmesinden kaynaklandığı tahmin edilmektedir. COVID-19'un iş gücü piyasasına olan etkisinin ilerleyen aylarda ortaya çıkacağını düşünmekteyiz.

Öte yandan ABD işsizlik oranları Nisan 2020 yılı Nisan ayında 14.7 oranına çıkmışken Nisan 2021 de %6'ya düşmüştür. İşsizlik rakamlarındaki ani çıkışlar sonrası gözlemlenen gerilemeler ekonomi ve istihdam piyasalarının tekrar dengelenmeye başladığını göstermektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) COVID-19'un çalışma hayatına etkisine ilişkin olarak gözlemlerde bulunmaktadır. Buna göre;

- COVID-19 salgınının yaratmış olduğu iktisadi ve emek krizi, küresel işsizliği en az 5,3 milyon ve en yüksek 24,7 milyon artırması,
- Salgının ekonomik sonuçları çalışma süresi ve ücretlerde düşüğe dönüşeceğinden, eksik istihdamın da büyük çapta artması beklenmektedir.

ILO değerlendirmelerine göre; başta genç ve yaşlı çalışanlar olmak üzere, korunmasız ve düşük ücretli işlerde çalışanların olumsuz olarak etkileneceği tahmin edilmektedir.

Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını ülkemizde de ilk kez Mart 2020 tarihinde görülmeye başlaması ile birlikte çalışma hayatına etkilerini azaltmaya yönelik olarak önlemler alınmıştır. Hükümetimiz öncülüğünde ve devletimizin tüm kurumlarının büyük mücadelesiyle hem çalışma hayatını hem de toplumsal hayatı yakından ilgilendiren birçok tedbirler hayata geçirilmiştir. Kısa çalışma ödeneği, fesih süresinin uzaması, nakdi ücret desteği gibi sosyal koruma tedbirlerini içeren ödemeleri çok olumlu görmekteyiz.

Salgın ile mücadele sürecinde Hükümetimiz istihdamı korumaya yönelik de önlemler almıştır. Bunun sonucunda da işsizlik oranları kontrol altına alınmıştır. Türkiye genelinde işsiz sayısı 2020 yılında bir önceki yıla göre 408 bin kişi azalarak 4 milyon 61 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı ise, 0,5 puanlık azalış ile %13,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.

İşsizlik sigorta ödemeleri incelendiğinde Mayıs 2020'de 591 bin 894 kişiye işsizlik ödeneği verilirken Nisan 2021 itibariyle bu rakam 1 milyon 48 bin 409 kişiye çıkmıştır. Bu durum, iş feshine uyulmadığını ve idari para cezalarına rağmen işten çıkarmaların devam ettiğini göstermektedir.

Bununla birlikte sigortalı işçilerin %31'i ücretsiz izin ve kısa çalışma ödeneği olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

COVID-19 salgını sürecinde Sosyal Koruma Kalkanı kapsamında; istihdamın korunması amacıyla kısa çalışma ödeneği, nakdi ücret desteği, normalleşme desteği, sosyal destek programı ve birçok destek ve yardımlar kapsamında **60 milyar TL'yi aşkın ödeme** yapılmıştır. Ülkemiz salgınla mücadele sürecinde sosyal koruma kalkanı kapsamında tüm vatandaşlarına önemli bir destek sağlamıştır.

COVID-19'un ilk kez görüldüğü Mart 2020 ayından itibaren İşsizlik Sigorta Fonu aracılığıyla;

- İşsizlik ödeneği kapsamında 1 milyon 48 bin 409 kişiye 5 milyar 634 milyon 259 bin 143 TL,
- Nakdi Ücret Desteği ile 2 milyon 548 bin 335 kişiye 10 milyar 240 milyon 917 bin 966 TL,

- Kısa çalışma ödeneği kapsamında ise 3 milyon 765 bin 541 kişiye 31 milyar 563 milyon 334 bin 292 TL ödeme yapılmıştır.
- 2019 yılındaki fon varlığı 131.541.793.000 TL iken Mart 2021 itibariyle 91.323.211.000 TL olmuştur.

Bu kapsamda COVID-19 salgını sürecinde istihdamın korunması amacıyla nakdi ücret desteğinin oluşturulması, kısa çalışma ödeneğinden yararlanan işyeri sayısının artması ve normalleşme ödeneği kapsamında 40 milyon TL civarı bir tutar işsizlik sigorta fonundan karşılanmıştır. Sosyal Güvenlik Kurumu 2020 Aralık istatistiklerindeki toplam zorunlu sigortalılar içerisinde 15 milyon 203 bin 423 sigortalının %40,96'sı yani 6 milyon 313 bin 876'sı çalışma koşulları etkilendiği için destekten yararlanmıştır.

HAK-İŞ Konfederasyonu olarak COVID-19 salgını ile mücadele sürecinde;

- İstihdamını koruyan ve toplu iş sözleşmesi ile çalışan işletmelerin, normalleşme sürecinde ilave teşviklerle desteklenmesi,
- Çalışma barışı ve sosyal adaletin korunması amacıyla kısa çalışma ödeneği ile çalışanın ücreti arasındaki farkı ödemeyi üstlenen işverenler için getirilecek teşvik mekanizması ile işverenin fark ödemesi hususunun özendirilmesi,
- İşveren tarafından kısa çalışma ödeneği kapsamındaki çalışana yapılan ücret farkı ödemelerine gelir vergisi muafiyeti sağlanması,
- Çalışanların gelirlerinde artış sağlanması, kayıtlı çalışma kültürünün arttırılması amacıyla damga vergisi kesintisinin kaldırılmasını, 5 puanlık SGK prim indiriminin sağlanması ve gelir vergisi I.dilim kesintisinin %15'den %10'a düşürülmesi,
- İşsizlik ödeneklerinden yararlanma şartlarının esnetilmesi ve ödenek miktarının arttırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

COVID-19 salgınından; bakım sorumluluğu nedeniyle kadınlar, hastalığın bulaşması sonucunda ölüm riskinin yüksek olduğu yaşlı ve engelli vatandaşlar ve istihdamda olmayan bireyler, gençler, kadınlar dezavantajlı olarak etkilenmektedir.

Ülkemizde kayıt dışı istihdamın devam etmesi, eksik ücret üzerinden sigorta yatırılması gibi Sosyal Güvenlik Sistemini doğrudan etkileyen, çalışanları da dolaylı olarak etkileyen sorunların çözümüne yönelik politikalar geliştirmemiz gereklidir.

Bu kapsamda;

- Çalışma hayatında olan dezavantajlı bireylerin (*kadın, genç, yaşlı ve engelli*) istihdam da kalmaları desteklenmelidir. Bu süreçte; bakım sorumluluğu olan ve hastalığın bulaşması sonucunda ölüm riskinin yüksek olduğu yaşlı ve engelli vatandaşların esnek çalışma yöntemleri desteklenerek istihdamda kalmaları sağlanmalıdır.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı öncülüğünde, Online kariyer platformları hayata geçirmeliyiz. Sivil Toplum Örgütlerinin de katılımı ve desteği ile eleman arayan ve iş arayanları bir araya getirmeliyiz.

SGK, TÜİK aracılığıyla yayınlanan işsizlik ve istihdam verilerinin, yeni yöntemler oluşturularak salgın sürecine ilişkin tespitlerde bulunabilmek için yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Salgın sürecinde sosyal diyalog mekanizması çerçevesinde; ekonominin ve istihdamın korunması, işsizliğin etkilerinin azalması gibi çalışma hayatını yakından ilgilendiren konulara ilişkin olarak tarafların görüş ve önerilerin alınabilmesi için Ekonomik ve Sosyal Konseyin bir araya gelmesi gerektiğine inanmaktayız.

Konfederasyon olarak, sosyal taraflarla ortak hareket etmeye, çalışmalar yapmaya ve ortak platformlar oluşturmaya büyük önem vermekteyiz. Bu kapsamda ülkemizde sektörel sosyal diyalog komitelerinin kurulmasını gerekli görmekteyiz. Hükümet, ilgili Bakanlık, Sendikalar ve İşveren Kuruluşlarının bir arada olacağı bu komiteler; sektörel sorunları tanımlayarak, sektörlerle ilişkin doğrudan çözüm önerileri geliştirebilir. Sektörel anlayışın hakim olacağı bu komiteler hem sendikal harekete hem de Türk çalışma hayatına ivme kazandıracaktır.

Ayrıca salgın ile mücadele süresince kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının birlikte hareket etmesi, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, Bakanlarımızın başkanlığında istişare toplantıları yapılmasını çok önemli buluyoruz. Bu ortak akli hedefleyen ve sosyal tarafların tam katılımını sağlayan çalışma biçiminin devamlılığının bir gereklilik olduğunu düşünüyoruz.

5. HAK-İŞ OLARAK, ULUSLARARASI SENDİKALAR KONFEDERASYONU (ITUC), AVRUPA SENDİKALAR KONFEDERASYONU (ETUC) GİBİ ULUSLARARASI SENDİKA KONFEDERASYONLARININ İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ KOMİTELERİNDE ETKİN OLARAK YER ALMAKTAYIZ.

HAK-İŞ olarak, Konfederasyonumuz bünyesinde İş sağlığı ve Güvenliği Komitemizi hayata geçirdik. Özellikle COVID-19 ile mücadele sürecinde Konfederasyonumuz İş Sağlığı ve Güvenliği Komitesi tarafından gerekli tüm tedbirler hızlı bir şekilde alınmıştır. Bu süreçte alınan tüm tedbirler sendikalarımız ve örgütlü olduğumuz işyerlerimizle sürekli olarak paylaşılmıştır.

Konfederasyonumuz insan faktörünü ve eğitimi, iş sağlığı ve güvenliği açısından temel çalışma alanlarından birisi olarak görmektedir. Bu sebeple, İş Sağlığı ve Güvenliği konusunun temel eğitim programlarına entegre edilmesini savunmaktayız. İş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşmasında, toplumsal zihniyet dönüşümüne ihtiyaç olduğunu ve önce üretim anlayışından ziyade önce sağlık ve güvenlik anlayışının benimsenmesi gerektiğine inanmaktayız.

COVID-19 salgını ile mücadele sürecinde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu çalışmaları son derece önemli görmekteyiz. Çalışma hayatında İSG

tedbirlerinin uygulanması bakımından sürecin yürütümünde çıkarılan doküman, rehber, afiş vb. çalışmaların dikkate alınması gerektiğini savunmaktayız.

Ayrıca Konfederasyonumuz, Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC), Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) gibi uluslararası kuruluşların, İş Sağlığı ve Güvenliği Komitesi'nin de etkin bir üyesi olarak Avrupa birliği mevzuatlarını da yakından takip etmektedir.

ETUC Genel Sekreteri Luca VİSENTİNİ başkanlığındaki bir komisyon Uluslararası İşçi Anma Günü'nde AB İş ve Sosyal Haklar Komiseri Mr. Nicolas SCHMIT'a COVID-19'un meslek hastalığı olarak tanımlanması ve tanzim edilmesine ilişkin görüşlerini içeren bir mektup gönderilmiştir. Çalışma kapsamında COVID-19'un işçiler için iş sağlığı ve güvenliği açısından risk oluşturduğu ifade edilmiş ve Avrupa Meslek Hastalığı Çizelgesi Komisyon Kararının (2003/670/EC) COVID-19'un meslek hastalığı olarak tanımlanması ve tanzim edilmesi gerektiğine ilişkin güncellenmesine yönelik talepte bulunulmuştur.

HAK-İŞ olarak, ETUC İş Sağlığı ve Güvenliği Komitesine salgın süresince çalışma hayatındaki gelişmeleri anlatan ülke raporları göndererek görüşlerimizi ilettik. Göndermiş olduğumuz raporlar, ETUC tarafından hazırlanan COVID-19 İzleme Rehberinde yer almıştır. Hazırladığımız bu raporlar, üyesi olduğumuz ve yönetim kademelerinde yer aldığımız ITUC, TUAC, ITUC-AP gibi örgütlere de sunulmuştur.

COVID-19 salgını ile mücadeleye ilişkin olarak Avrupa'daki iyi uygulama örneklerini incelemenin, salgın ve salgın sonrasında İSG 'ye ilişkin alınacak tedbir, doküman ve çalışmalara referans olacağını düşünmekteyiz. Bu sebeple küresel düzeyde ülke uygulamalarını ve Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (EU-OSHA)'nın yayınlamış olduğu rehber ve raporlara ilişkin incelemelerde şu sonuçlara ulaştık;

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun 15 Haziran 2020 tarihinde yayınlamış olduğu "*COVID-19 Küresel salgını ortamında işe sağlıklı ve güvenli dönüş*" politika bilgi notu paylaşılmıştır. Bilgi notuna göre, Uluslararası çalışma standartları işe dönüş için normatif bir çerçeve sağladığı ifade edilmektedir. Özellikle 1981 tarihli ve 155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 1985 tarihli ve 161 No'lu Sağlık Hizmetlerine İlişkin Sözleşme, 2006 tarihli 187 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği Geliştirme Çerçeve sözleşmesi ve eşlik eden tavsiye kararları, ülkelerin COVID-19'u ele almak için kendi koşullarına uyarlanmış politika ve programlar geliştirebilmek için referans olacağı düşünülmektedir.
- Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (EU-OSHA)'nın 24 Nisan 2020 tarihinde COVID-19 sonrası işe dönüş sürecine ilişkin bir rehber yayınlamıştır. Yayınlanan rehber işyerlerinde; gerekli İSG tedbirlerinin alınması, hastalıkların önlenmesi, COVID-19 hastalığı sonrasında çalışanların iş-aile uyumunun sağlanması ve karantina sonrasında çalışanların işe uyumunun sağlanması gibi pandemi ve pandemi sonrası süreci kapsamaktadır.

- UNI Global Union ve İspanyol Sendikaları UGT ve CCOO, 12 Mayıs 2020 tarihinde İspanyol Telekom Şirketi Telefónica ile dünya çapında 120.000'den fazla çalışanı için güvenli bir şekilde işe geri dönmesini güvence altına alan bir anlaşma yapılmıştır.
Bu anlaşmaya göre; COVID-19 sürecinde, kademeli olarak karantina döneminden sonra işe dönüş yapan çalışanların güvenliğini sağlamak için üç aşamalı bir planın oluşturulmasını ve işyerlerindeki mevcut sağlık ve güvenlik komiteleri aracılığıyla veya diğer konular arasında işyeri sorunlarına cevap vermek için Acil COVID-19 Komisyonları kurularak bir izleme mekanizmasının oluşturulması gerektiğine karar verilmiştir.
- Almanya'da, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı; sosyal taraflar, federal devletler ve sosyal kaza sigortası temsilcileri tarafından Alman SARS-CoV-2-OSH-Standart çalışmasını hazırlayarak resmi olarak yayınlamışlardır. Bakanlık bünyesinde; COVID-19 sürecindeki gelişmelerin izlenmesi ve kararlar alınabilmesi için bakanlık temsilcilerinin, sosyal ortakların, federal devletlerin, sosyal kaza sigortası temsilcilerinin ve bilim uzmanlarının yer aldığı İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu oluşturulmuştur.
- İrlanda'da ise Sağlık ve Güvenlik Kurumu (HSA) tarafından, Sağlık Hizmetleri Yöneticisi (HSE) ve sosyal ortaklar, "*Güvenli çalışmaya geri dönme Protokolü ve COVID-19 İşverenler ve İşçiler için Ulusal Protokol*"ü geliştirmişlerdir. Protokol ile ilgili taraflar; işyerlerinde, COVID-19 müdahale ekibi ile birlikte, protokolde yer alan önlemlerin işyerinde uygulanmasını destekleyecek ve denetleyecek en az bir işçi temsilcisini görevlendirecektir. İşçi temsilcilerinin sayısı; işçi sayısı ile orantılı olarak artırılmasına ve işçi temsilcilerinin, işyerlerinde yeterliliklerinin artırılması için ilgili eğitimleri almalarına karar verilmiştir.
- İrlanda Sağlık ve Güvenlik Kurumu; işyerlerinde COVID-19 tedbirlerine ilişkin tavsiyelerde bulunma, rehberlik etme, izleme, inceleme ve uygulamaya yönelik teftiş yetkisine sahiptir. Sağlık ve Güvenlik Kurumu müfettişleri, protokolde belirtilen COVID-19 önlemlerinin uygulanmasında işverenlere ve işçilere tavsiye ve desteklerde bulunacaktır. İşyerlerine sunulan tavsiye ve destekten sonra, işverenlerin gerekli düzenlemeleri yapmaları ve eksikliklerini gidermeleri beklenmektedir.
- Danimarka'da ise sosyal ortaklar, hem bölgesel hem de hükümet düzeyinde, iş sağlığı ve güvenliği hükümlerini de göz önünde bulundurarak, çalışma organizasyonundaki değişikliklerin temeli olarak mevcut toplu iş sözleşmelerinin kullanılmasının gerekliliğini bildiren sosyal tarafların da dâhil edildiği bir bildiri yayınlamışlardır.

6. TÜM DÜNYADA ÖLÜMLÜ İŞ KAZALARI YAŞANMAYA DEVAM ETMEKTEDİR.

İş sağlığı ve güvenliği, sosyal tarafların tümünün katkısını gerektiren disiplinler arası bir alandır. Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği adına atılan en önemli adım olan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu; ILO tavsiyelerine ve Avrupa Birliği'ne uygun bir şekilde Konfederasyonumuz da başta olmak üzere tüm tarafların katkı ve desteği ile düzenlenmiştir.

Yapılan düzenlemeler doğrultusunda; Ülkemizde kanun, mevzuatlar ve genelgeler yoluyla çalışma hayatı için kurallar ortaya konmuştur. Çalışma hayatında, iş sağlığı ve güvenliği kurallarının istenilen düzeylerde uygulanmaması nedeniyle iş kazası rakamlarında azalma eğilimi görülmemektedir.

Bununla birlikte, AB üye ülkelerinde yaşanan iş kazası verileri dikkate alındığında Türkiye'nin iş kazası oranlarının yüksek olduğu incelenmiştir. Ülke istatistikleri incelendiğinde; verilerin paylaşılmaması, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının çalışanların tamamını kapsamaması, iş kazası tanımında farklılıklar olması, iş kazası ve meslek hastalıklarının işçi-işveren yükümlüklerine göre değerlendirilmesi gibi pek çok etmen verilerin düşük veya yüksek çıkmasına neden olabilmektedir. Ülkemizde de bu gibi nedenlerden dolayı pek çok ülkeye göre iş kazalarına ilişkin verilerin yüksek görülmesine neden olmaktadır.

Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (*Euro-Stat*) tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Emek piyasaları ve işgücü verileri, Türkiye'ye benzer özelliklerde olan Fransa, Almanya ve İtalya ile ölümcül iş kazaları üzerinden bir karşılaştırma yapıldığında 2018 yılında Fransa'da 615, İtalya'da 523, Almanya'da 397, Türkiye'de de 2019 yılında 1147 çalışan iş kazası sonucunda hayatını kaybetmiştir.

Aşağıda tablolarda Avrupa Birliği'ne üye ülkeler içerisinde ölümlü iş kazası verileri bulunmaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİ	ÖLÜMLÜ İŞ KAZASI SAYISI
1995-2004 yılları arasında 15 üye ülke	2.655
2007-2013 yılları arasında 27 üye ülke	3.537
2013-2020 yılları arasında 28 üye ülke	3.581
2020 yılına kadar 27 üye ülke	3.332

Yukarıda ki tabloda da görüldüğü üzere;

- 2018 yılı içerisinde Avrupa Birliği'ne üye 28 Ülkede, 3332 ölümcül kaza meydana gelmiş ve bir önceki yıla göre ölümlü iş kazası sayısında 60 kişilik bir artış yaşanmıştır.
- 2018 yılında, Avrupa Birliği'ne üye 28 Ülkede iş kazası sonucu meydana gelen ölümlü kazaların beşte biri inşaat sektöründe gerçekleşmiştir.

- Ülkemizde iş kazası verileri, SGK'nın tazminat ve aylık başvurularına göre hesaplanmaktadır.

Aşağıdaki tabloda AB üye ülkelerinde yaşanan ölümlü iş kazalarının verileri yer almaktadır.

AB ÜYE ÜLKELERİ	ÖLÜMLÜ İŞ KAZASI SAYISI	AB ÜYE ÜLKELERİ	ÖLÜMLÜ İŞ KAZASI SAYISI
Fransa	615	Norveç	37
İtalya	523	Slovakya	40
Almanya	397	Hollanda	45
İspanya	323	İrlanda	34
Polonya	211	İsviçre	51
Romanya	235	Hırvatistan	44
Portekiz	103	Litvanya	37
Avusturya	124	Yunanistan	37
Çek Cumhuriyeti	123	Danimarka	37
Bulgaristan	87	Finlandiya	25
Macaristan	79	Letonya	30
Belçika	77	Slovenya	15
İsveç	50	Lüksemburg	16
		Estonya	12

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Accidents_at_work_statistics

7. ÜLKEMİZDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN GÜNCEL İSTATİSTİKLERE ULAŞILAMAMAKTADIR.

İşverenler, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda idari para cezası, tazminat davaları gibi yasal yükümlülükler nedeniyle, bildirim yapma sorumluluğunu yerine getirmemektedir. Bundan dolayı çalışma hayatında yaşanan iş kazası ve meslek hastalığına ilişkin güncel verilere ulaşamamaktadır.

Var olan iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin verilerin düzenli olarak yayınlanmamasını bir eksiklik olarak değerlendiriyoruz. Sosyal tarafların sürece ilişkin görüş ve önerilerini içeren değerlendirmelerde bulunabilmesi için iş kazası ve meslek hastalığı verilerinin güncel olarak paylaşılmasının yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Konfederasyon olarak, ulaşılmasında güçlük çekilen verilerin ulaşılabilir olması ve düzenli olarak paylaşılmasını talep etmekteyiz.

8. MESLEK HASTALIKLARININ TESPİT VE BİLDİRİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERE İHTİYAÇ BULUNMAKTADIR.

Meslek hastalığı; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası kanuna göre; *sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri* olarak, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda ise; *mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık* olarak tanımlanmıştır.

Çalışanın çalıştığı ya da yaptığı işin niteliğinden dolayı ortaya çıkan meslek hastalıklarına ilişkin; kanun, yönetmelik ve mevzuat açısından önleyici, koruyucu, denetleyici yaptırımlar bulunmasına rağmen ilgili mevzuat ve yönetmeliklerin uygulanmasında eksiklikler olduğunu düşünmekteyiz. Çalışanın sağlık hizmet sunucularına başvurması sonucunda genel hastalık mı meslek hastalığı mı ayrımının yapılarak erken tanının oluşturulması, çalışan, yakınları ve iş arkadaşları için hastalığın yayılması ve ilerlememesi açısından önem arz etmektedir. Çalışanın, işe bağlı olarak yaşadığı meslek hastalığı sadece bireyi değil, çalışma arkadaşları, ailesi gibi pek çok kişiyi de etkileyebilmektedir. Bu açıdan yaşanan meslek hastalıkları ile birlikte temas halinde olduğu ve aynı ortamda bulunduğu kişilerinde sağlık kontrolleri düzenli olarak gerçekleştirilmelidir.

Meslek hastalıklarının en önemli özelliği, koruyucu önlemler ve erken tanı sistemiyle önlenebilir olmasıdır. Bu nedenle işyerlerinde meslek hastalığını önleyebilmek için;

- Çevresel ölçüm araçlarının yardımıyla (havada zararlı toz, gaz, duman vs. konsantrasyonu, gürültü düzeyi ölçümü vs.) yardımıyla yapılan ölçümler,
- İşçilerin periyodik muayenelerinde ve gerektiğinde yapılan biyolojik ölçümlerde (*kan kurşun düzeyi, idrarda hippurik asit, TCA, TCE ölçümü vs.*),
- Hastalık tanısı alan işçinin yakın çalışma arkadaşlarının taranması,

Gibi erken tanıyı sağlayarak meslek hastalıklarının önüne geçilmelidir.

Kendinden güvenlik, bir kaza veya hastalığa neden olacak tehlikeleri engellemek için, karmaşık kontrol sistemlerine, interlocklara ve diğer özelliklere güvenmektense, tehlikelerin ortadan kaldırılmasını esas alır. Örneğin, alevlenir bir çözücü, alevlenmeyen bir çözücü ile değiştirilebilir. Bu açıdan, işyerlerinde kendinden güvenliğin uygulamasının önemi büyüktür.

Meslek hastalıkları alanının en önemli gündemi hiç kuşkusuz meslek hastalığı tanısı koymaya yönelik etkin bir sistemin oluşturulması gerektiğidir. Bu sistemi oluşturmaya yönelik olarak meslek hastalıkları konusunda bilgi düzeyi yüksek doktorların varlığı önem arz etmektedir. Bu bilgi düzeyinin oluşturulabilmesi için sağlık hizmet sunucularında; meslek hastalıklarının araştırılmasına yönelik birimlerin desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı aracılığıyla tespit ve bildirim süreçlerinde erken tanı ve bildirim sisteminin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Meslek hastalıkları yalnızca çalışanları etkileyen hastalıklar olmaktan çıkmakta ve tüm toplumu etkilemektedir. Örnek verecek olursak; tehlikeli maddelerin neden olduğu endüstriyel kazalar başta çalışanlar olmak üzere toplum ve çevre için önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

İşten ayrıldıktan sonra ortaya çıkan meslek hastalıkları işçiler ve doktorlar tarafından genellikle fark edilememekte genel hastalık olarak değerlendirilebilmektedir. Bunun sonucunda; işten ayrıldıktan sonra meslek hastalığı ortaya çıkması, ilgili kanun, yönetmelik ve mevzuatların iş ve sosyal güvenlik açısından soruşturulması aşamasında; işyerinin kapalı olması ya da işçinin çalıştığı sürelerdeki iş sağlığı ve güvenliği koşullarının ya da yürütüm koşullarının belirlenememesi meslek hastalığının tespitini güçlendirmektedir.

HAK-İŞ Konfederasyonu olarak; meslek hastalıklarına ilişkin olarak tanı ve bildirim sistemin; Sağlık Bakanlığına bağlı üniversite, araştırma vb. hastanelerin çalışan sağlığını inceleyen birimlerin desteklenmesi ve SGK ile işbirliği içerisinde çalışmalar gerçekleştirmesi ile sağlanabilecektir.

9. HER İŞYERİ VE ÇALIŞAN İÇİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ SAĞLANMALIDIR.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de iş kazaları ve meslek hastalıkları çalışma hayatının tüm aktörleri tarafından mücadele edilen ve olumlu adımlar atılmak istenen bir konudur. Her bir çalışan ve işveren için; iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini tehlike sınıfı veya çalışan sayısı fark etmeksizin yetkili kişiler aracılığıyla kontrol ve denetim altına almak hepimizin sorumluluğunda olmalıdır. Bu doğrultuda her bir işyeri ve çalışan için iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sağlamaya yönelik çalışmalar desteklenmelidir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6.maddesinde *“50’den az çalışanı olan az tehlikeli işyerlerine ve kamuya ait işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi bulundurma zorunluluğuna”* ilişkin hüküm yer almaktadır. Üç kez ertelenme uygulanan madde hükmüne göre; 1.150.000 işyeri ve 5.000.000 sigortalının iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi hizmetlerinden yararlanmalarının zorunlu hale gelmesi bekleniyordu.

Son yayınlanan istatistiklere göre, madde hükmünü kapsayan işyerlerinde ölümlü iş kazası oranı %13’lerde olduğu açıklanmaktadır. Hükme ilişkin olarak, 1.07.2020 tarihi itibarıyla uygulamaya konması beklenirken bazı STK’lar maddenin ertelenmesine ilişkin talepte bulunmuşlardır.

İlgili kurumların talepleri doğrultusunda 16 Temmuz 2020 tarihinde; Plan ve Bütçe Komisyon Başkanlığına sunulan kanun teklifi ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri ve kamuya ait işyerlerine yönelik İSG uzmanı ve hekimi bulundurma zorunluluğunun 2023 yılına ertelenmesine ilişkin görüşmelere başlanmış olup, Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

HAK-İŞ Konfederasyonu olarak; iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi bulundurma zorunluluğunun ertelenmesine ilişkin yapılan düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi ve kalıcı çözümler ortaya konmasının çalışma hayatı için bir ihtiyaç olduğunu belirtmek isteriz.

Bu nedenle;

- İSG hizmetlerinin işyerlerinde sağlanabilmesi için, işverenlerin ilgili kurumlar aracılığıyla İSG eğitimlerini almalarının zorunlu hale gelmesi,
- İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde, kaliteli hizmet vericilerin ve denetim mekanizmalarının aktif olarak çalışmalarının desteklenmesi ve teşvik edilmesi,
- İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin bir maliyet unsuru değil, hayati zorunluluk olarak görülmesi,

gerektiğini düşünmekteyiz.

10. ULUSAL İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONSEYİ ÇALIŞMALARINA DEVAM ETMELİDİR.

Ülke genelinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi için tavsiyelerde bulunmak üzere, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi oluşturulmuştur. Konsey, çalışanlar ve işverenler için iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda eğitim yoluyla bilgilendirilmesi ve bilinç düzeylerinin artırılması, toplumsal iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaştırılması gibi birçok konuda çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Konsey, ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği alanında izleme ve incelemeler gerçekleştirerek iş sağlığı ve güvenliği politika ve stratejilerine uygun olarak eylem haritası oluşturmaktadır.

Kurulduğu günden itibaren çalışmalara devam eden Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi son olarak 2018 yılı Haziran ayında toplanmıştır. Konseyin son 2 yıldır toplanmamasını çalışma hayatında iş sağlığı ve güvenliği açısından büyük bir eksiklik olarak görmekteyiz. Bu nedenle yaşamış olduğumuz COVID-19 sürecinin çalışma hayatına etkilerinin değerlendirilerek kontrol ve denetimin gerçekleştirilmesi için Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nin çalışmalarına aktif olarak devam etmesini talep ediyoruz.

11. MESLEKİ YETERLİLİK ve BELGELENDİRME SÜREÇLERİ, İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞİMİNE ve İSTİHDAMDA KALICILIĞIN SAĞLANMASINA KATKI SUNMAKTADIR.

Toplumdaki her bir birey için; nitelikli iş gücünü oluşturabilmek, işsizlikle mücadele edebilmek ve istihdamda kalıcılığı sağlayabilmek için mesleki eğitim ve istihdam arasında bir köprü kurulması gerektiğine inanmaktayız.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının daha çok yaşandığı tehlikeli ve çok tehlikeli işkollarında belgeli çalışmanın teşvik edilmesini destekliyoruz. Mesleki Yeterlilik Belgesi alan çalışanların, mesleki eğitimlerinin tamamlanması sonucunda iş sağlığı ve güvenliğine yönelik bilinç ve farkındalık düzeylerinin artacağını düşünmekteyiz. MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu getirilen meslek sayısı 143'den 183'e çıkmıştır. Bu kapsamda 2021 yılında 1.5 milyonu aşkın mesleki yeterlilik belgeli işgücüne ulaşılmıştır.

Bu doğrultuda HAK-İŞ olarak, tehlikeli ve çok tehlikeli işkollarında belgeli işçi çalıştıran işverenlere yönelik teşvik uygulaması yapılması ve sınav ücretlerinin İşsizlik Sigorta Fonu'ndan karşılanabilmesi için sağlanan teşvik uygulamasının 2 yıl uzatılarak 2022 yılına kadar devam etmesini memnuniyetle karşılamış bulunmaktayız.

İş kazaları ve meslek hastalıklarının daha çok yaşandığı tehlikeli ve çok tehlikeli işkollarında belgeli çalışmanın teşvik edilmesini destekliyoruz.

Bu doğrultu da Konfederasyonumuz Ulusal Yeterlilik Sistemini oluşturan ulusal meslek standartlarının, ulusal yeterliliklerin ve yetkilendirilmiş belgelendirme merkezlerinin var olması gerektiğini, belge zorunluluğu kavramının sadece tehlikeli ve çok tehlikeli mesleklerde değil de her alana yaygınlaştırılmasını düşünmektedir. Böylece çalışanlar, edindiği veya edineceği yeterliliklerin Mesleki Yeterlilik Belgesi ile ispat edecek ve uzmanlığını artırmış olacaktır. Bu durum çalışanların eğitim ihtiyaçlarını görmesini sağlayarak işi ile ilgili uzmanlaşmanın önünü açacaktır. Çalışanların yeterliliklerinin ispatlanması ve yetkinliklerinin artırılması, özelde nitelikli işgücünü destekleyecek genelde ise ülkemizin üretim kalitesinin artırılmasına vesile olacaktır.

HAK-İŞ olarak belgelendirme faaliyetlerinde daha da çok mesleğin zorunluluk kapsamına alınarak desteklenmesi ve teşvik edilmesi gerektiğine inanmaktayız.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRMELERİMİZ

HAK-İŞ Konfederasyonu, ulusal ve uluslararası sendikal hareketin önemli bir aktörü olarak 710 bini aşkın işçiyi ve toplumun tüm kesimini temsil etmektedir. Konfederasyonumuz; ilkeli, kararlı, onurlu sendikacılık anlayışı ile çalışma hayatının sorunlarına ilişkin Genel Kurul Kararları, ilke ve prensipleri çerçevesinde araştırma-geliştirme faaliyetlerini artırarak sürdürmektedir.

Çalışma kapsamında;

- Birçok AB ülkesinin ve üyesi olduğumuz ITUC, ETUC gibi kuruluşların, COVID-19 kapsamında tavsiye kararlarına ve iyi uygulama örneklerine ilişkin incelemelerde bulunduk.
- Ulusal ve uluslararası boyutuyla iş sağlığı ve güvenliği raporumuzla, çalışma hayatına ilişkin olarak sorunların çözüm yöntemlerine ilişkin somut görüşlerimizi oluşturduk.
- Sendikal örgütlenmenin, işyerlerinde iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önleme, farkındalık oluşturma ve gerekli denetimleri sağlayabilme açısından önemli bir rolü olduğunu düşünmekteyiz.
Bu nedenle çalışanlar ve işverenler için sendikal örgütlenmenin teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu aracılığıyla sağlanan mesleki yeterlilik ve belgelendirme faaliyetleri, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişimi ve istihdamda kalıcılığın sağlanabilmesi açısından önemlidir.
- Sosyal tarafların iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin değerlendirmelerde bulunabilmesi için verilerin güncel olarak paylaşılmasının yararlı olacağını düşünmekteyiz.
- COVID-19'un virüsünün de bulaşıcı bir hastalık olduğunu ve Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranları Tespit İşlemleri Yönetmeliği kapsamındaki hastalıklar listesine eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.
- COVID-19 salgını çocuk, yaşlı ve engelli bakımı sebebiyle kadınları, hastalığın bulaşması sonucunda ölüm riskinin yüksek olduğu yaşlıları, engelli ve istihdamda olmayan bireyleri ve gençleri olumsuz bir şekilde etkilemekte olup, bu gruplara yönelik politikalar geliştirilmelidir.
- Yaşamış olduğumuz COVID-19 sürecinin çalışma hayatına etkilerinin değerlendirilerek kontrol ve denetimin gerçekleştirilmesi için Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nin çalışmalarına aktif olarak devam etmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

HAK-İŞ Konfederasyonu olarak, COVID-19 salgını sürecinde ulusal ve uluslararası boyutuyla İş Sağlığı ve güvenliğine ilişkin güncellenmiş raporumuzun tüm emekçilere, üyelerimize, çalışma hayatının her bir aktörüne ve kamuoyuna yararlı olmasını temenni ediyoruz.